

DİYARBAKIR ÇINAR İLÇE JANDARMA KOMUTANLIĞI'NDAGÖZETİM ALTINDA TUTULAN DÜZENSİZ GÖÇMENLERE İLİŞKİN TESPİT VE DEĞERLENDİRME RAPORU

RAPORUN KONUSU

Diyarbakır Çınar İlçe Jandarma Komutanlığı'nda gözetim altında tutulan düzensiz göçmenlere ilişkin tespit ve değerlendirme raporudur. Bu rapor hazırlanırken; gözetim altında tutulan düzensiz Göçmenler, Diyarbakır İl Göç İdaresi ve Çınar İlçe Jandarma Komutanlığı ile görüşmeler yapılarak yerinde tespit ve incelemelerde bulunulmuştur.

HEYETİN OLUŞUMU

Diyarbakır Çınar İlçe Jandarma Komutanlığı'nda gözetim altında tutulan çok sayıda düzensiz göçmenin olduğu bilgisi üzerine Diyarbakır Barosu İnsan Hakları Merkezi Mülteci Hakları Komisyonu üyeleri olarak 21.09.2021 ve 24.09.2021 tarihlerinde Diyarbakır Çınar İlçe Jandarma Komutanlığı'na gidilmiş, görüşmeler yapılarak söz konusu duruma ilişkin inceleme ve tespitlerde bulunulmuştur.

DÜZENSİZ GÖÇMENLER İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER

Görüşme gerçekleştirilen Düzensiz Göçmenler; 19.09.2021 tarihinde askerler tarafından yakalandıklarını ifade etmişlerdir. Yakalandıktan sonra ilk olarak götürüldükleri yeri bilmediklerini, burada 1 gün tutulduklarını akabinde Çınar İlçe Jandarma Komutanlığı'na getirildiklerini belirtmişlerdir.

Düzensiz göçmenler, 24.09.2021 tarihine kadar herhangi bir görevli tarafından ifadelerinin ve hikayelerinin alınmadığını, henüz hiçbir belgenin kendilerine tebliğ edilmediğini ve imzalatılmadığını ifade etmişlerdir.

Yakalandıktan sonraki ilk 2 gün günde 1 öğün yemek verildiğini, daha sonraki günlerde 3 öğüne çıkarıldığını belirtmişlerdir. Hastaneye götürülmediklerini, ambulansın karakola geldiğini, ancak detaylı bir muayene yapılmadığını ve rapor alınmadığını beyan

etmişlerdir. Yakalandıkları ilk gün aralarında bir kişinin covid-19 belirtilerinin olduğunu, kendilerine covid-19 testinin 23.09.2021 tarihinde yapıldığını ve belirtileri bulunan kişinin testinin pozitif çıktığını ifade etmişlerdir.

Lavabo ihtiyaçlarını karşılamada sorun yaşadıklarını, hala yıkanamadıklarını, battaniye sayısının yeterli olmadığını ve üşüdüklerini belirtmişlerdir.

Görüşme gerçekleştirilen düzensiz göçmenler; kaçakçılarla 1000-1500 dolar karşılığında İstanbul'a götürülmeleri için anlaştıklarını ve yaklaşık 2 ay önce ülkelerinden çıktıklarını belirtmişlerdir. Göçmenlerden bir kısmı; ailelerinden bazı kişilerin Taliban tarafından öldürüldüğünü ve kendilerinin de öldürülme tehdidi altında olduğunu bu nedenle ülkelerini terk etmek zorunda kaldıklarını beyan etmişlerdir. Türkiye'ye gelmek için yaklaşık 1 ay boyunca yürüyerek Türkiye-İran sınırına geldiklerini, 20 güne yakın bir süre önce Türkiye sınırında yakalandıklarını ve hiçbir resmi işlem olmadan sınır dışı edildiklerini ifade etmişlerdir.

Sınır dışı edildikten sonra İran askerleri tarafından yakalandıklarını, üzerlerinin soyulduğunu, çıplak bir vaziyette tazyikli suya maruz bırakıldıklarını, kaba dayak ve birçok yöntemle yoğun bir işkence yapıldığını beyan etmişlerdir. İran askerlerinin kendilerini dövüştürdüklerini ve bunu da keyifle izlediklerini ifade etmişlerdir. Aynı süreçte bazı göçmenlerin sınırda bulunan kaçakçılar ve hırsızlar tarafından alıkonulduklarını, bu şahısların kendilerinden para istediklerini, yine bu şahıslar tarafından da kötü muamelelere maruz bırakıldıklarını, bu esnada hakaret ve tehdit edildiklerini, bazı göçmenlerin de taciz ve tecavüze maruz kaldıklarını belirtmişlerdir.

Yaklaşık 20 gün önce tekrar Türkiye'ye girdiklerini yakalandıkları yere kadar (Diyarbakır İli Çınar İlçesi) yürüyerek geldiklerini, ülkelerinden ayrıldıktan sonra tüm yolu yürüyerek geldiklerini, yolda dağları tırmandıklarını, nehirlerden geçtiklerini, bazı göçmenin bu esnada dağlardan düşerek yaralandığını, bu zor koşullar nedeniyle ölenlerin de olduğunu ifade etmişlerdir.

Herhangi bir yerde konaklayamadıklarını, yollarda, dağlarda uyuduklarını, yıkanma ihtiyaçlarını karşılayamadıklarını, besin, yemek ve su ihtiyaçlarını kendi imkanları ile veya yol boyunca kendilerini gören vatandaşların yardımlarıyla giderdiklerini belirtmişlerdir. Ülkelerinden çıktıktan sonra yaklaşık 50 gündür duş alamadıklarını ifade etmişlerdir.

DİYARBAKIR İL GÖÇ İDARESİ İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER :

Komisyonumuz düzensiz göçmenlerin gözetim altında tutulduğunun bilgisini aldıktan sonra farklı tarihlerde Diyarbakır İl Göç İdaresi ile görüşmeler gerçekleştirmiştir. Yapılan ilk görüşmede; düzensiz göçmenlerin 19.09.2021 tarihinde yakalandıkları, temel ihtiyaçlarının karşılandığı, çocuk yaşta olanların sınır-dışı edilmeyeceğini ancak diğer göçmenlere ilişkin işlemlerin devam ettiği belirtilmiştir. Sınır dışı kararlarının verilmesi durumunda Van ilindeki geri gönderme merkezine götürülecekleri tarafımıza ifade edilmiştir. Ancak söz konusu idare ile yapılan son görüşmede çocuklar dahil olmak üzere tüm göçmenlerin sınır dışı edilecekleri bu kapsamda Van İli Geri Gönderme Merkezine 25/09/2021 tarihinde gönderildikleri belirtilmiştir.

DİYARBAKIR İLİ ÇINAR İLÇE JANDARMA KOMUTANLIĞI İLE YAPILAN GÖRÜŞME

Görüşme yapılan askerler, düzensiz göçmenlerin 20.09.2021 tarihinde Diyarbakır İli Çınar İlçesi Bayırkonak Jandarma Karakolundan Çınar İlçe Jandarma Komutanlığı'na getirildiklerini belirtmişlerdir.

Düzensiz göçmenlerin sayısının 39 olduğunu, 23.09.2021 tarihinde yapılan covid -19 testi sonucu aralarından birinin covid testinin pozitif çıktığını ve şahsın ayrı tutulduğunu, diğer göçmenlerin ise bir arada tutulduğunu ifade etmişlerdir.

Düzensiz göçmenlere dair yapılacak işlemler konusunda bilgilerinin olmadığını belirtmişlerdir

TESPİT VE GÖZLEMLERİMİZ:

Heyetimizce 21.09.2021, 24.09.2021 ve 27.09.2021 tarihlerinde yapılan görüşmeler sonucunda aşağıdaki tespit ve sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Rapor konusu düzensiz göçmenler 19.09.2021 tarihinde yakalanmış olup, aynı gün Diyarbakır İli Çınar İlçesi Bayır konak Jandarma Karakolunda tutulmuş, 20.09.2021 tarihinde Diyarbakır İli Çınar İlçe Jandarma Komutanlığı'na getirilmişlerdir. 25.09.2021 tarihinde Diyarbakır İli Çınar İlçe Jandarma Komutanlığı'ndan çıkarılarak Van İli' ne götürülmüşlerdir.
2. Diyarbakır İli Çınar İlçe Jandarma Komutanlığı'nda 19.09.2021 – 25.09.2021 tarihleri arasında 39 Afganistan ve Pakistan uyruklu düzensiz göçmen gözetim altında tutulmuştur.
3. Gözetim altında tutulan göçmenler 12–30 yaş arasındaki erkek bireylerden oluşmaktadır. Bunlardan 15' i çocuk, 2 kişi ise görme engellidir.
4. Göçmenlerin yakalandıkları tarih itibariyle herhangi bir ifadeleri alınmamış, herhangi bir tebligat yapılmamış, verilecek olan kararlara itiraz başta olmak üzere uluslararası koruma statüsüne başvurma hakları konusunda bilgi verilmemiş, herhangi bir avukat görevlendirilmesi yapılmamıştır.
5. Düzensiz göçmenler arasından 1 kişide Covid-19 vakası tespit edilmiştir. 23.09.2021 tarihinde covid-19 bulunan kişi ayrı tutulmuş diğer 38 göçmen bir arada kalmaya devam etmiştir.
6. Göçmenlere yeterli battaniye ve hijyen malzemeleri verilmemiş, besin ihtiyaçları yeterli düzeyde karşılanmamıştır.
7. Göçmenlerin detaylı sağlık muayeneleri yapılmamış, herhangi bir sağlık kuruluşuna götürülmemişlerdir. İran askerleri ve kaçakçıları tarafından işkenceye maruz kaldıklarının beyan etmeleri üzerine bazı göçmenlerin vücudunun farklı yerlerinde morartılar, kızarıklıklar ve yaralar gözlemlenmiştir.
8. Düzensiz Göçmenlerin kendi ülkelerinden çıkarken İstanbul'a götürülmeleri için 1000-1500 dolar karşılığında kaçakçılarla anlaştıkları, İran üzerinden Türkiye'ye girdikleri, yolu yürüyerek geldikleri, Diyarbakır İli Çınar İlçesinde askerler tarafından yakalandıkları

Yukarıda belirtilen hususlar komisyonumuzca tespit edilmiş ve gözlemlenmiştir.

ULUSAL-ULUSLARARASI MEVZUAT VE DEĞERLENDİRMELERİMİZ:

BM MÜLTECİLERİN HUKUKİ STATÜSÜNE İLİŞKİN CENEVRE SÖZLEŞMESİ ;

Madde 33:

1. Hiçbir Taraf Devlet, bir mülteciyi, ırkı, dini, tâbiyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatı ya da özgürlüğü tehdit altında olacak ülkelerin sınırlarına, her ne şekilde olursa olsun geri göndermeyecek veya iade ("refouler") etmeyecektir.
2. Bununla beraber, bulunduğu ülkenin güvenliği için tehlikeli sayılması yolunda ciddi sebepler bulunan veya özellikle ciddi bir adi suçtan dolayı kesinleşmiş bir hükümle mahkum olduğu için söz konusu ülkenin halkı açısından bir tehlike oluşturmaya devam eden bir mülteci, işbu hükümden yararlanmayı talep edemez.

İNSAN HAKLARI EVRENSEL BEYANNAMESİ ;

Madde14:

1. Herkesin zulüm altında başka ülkelere sığınma ve sığınma olanaklarından yararlanma hakkı vardır.
2. Gerçekten siyasal nitelik taşımayan suçlardan veya Birleşmiş Milletlerin amaç ve ülkelerine aykırı eylemlerden doğan kovuşturma durumunda bu haktan yararlanılamaz.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İŞKENCE VE DİĞER ZALİMANE, GAYRİİNSANİ VEYA KÜÇÜLTÜCÜ MUAMELE VEYA CEZAYA KARŞI SÖZLEŞME ;

Madde 3:

1. Hiçbir Taraf Devlet bir şahsı, işkenceye tabi tutulacağı tehlikesinde olduğuna dair esaslı sebeplerin bulunduğu kanaatini uyandıran başka devlete geri göndermeyecek, sınır dışı etmeyecek veya iade etmeyecektir.

2. Bu gibi esaslı sebeplerin bulunup bulunmadığını tayin maksadıyla, yetkili merciler, söz konusu devlette mümkün olduğu kadar sistemli biçimde yaygın, açık seçik ve kültüv insan hakları ihlalleri bulunup bulunmadığı dahil tüm ilgili hususları göz önünde tutacaktır.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ÇOCUK HAKLARINA DAİR SÖZLEŞME ;

Madde22:

1. Taraf Devletler, ister tek başına olsun isterse ana babası veya herhangi bir başka kimse ile birlikte bulunsun, mülteci statüsü kazanmaya çalışan ya da uluslararası veya iç hukuk kural ve usulleri uyarınca mülteci sayılan bir çocuğun, bu Sözleşmede ve insan haklarına veya insani konulara ilişkin ve söz konusu Devletlerin taraf oldukları diğer Uluslararası Sözleşmelerde tanınan ve bu duruma uygulanabilir nitelikte bulunan hakları kullanması amacıyla koruma ve insani yardımdan yararlanması için gerekli bütün önlemleri alırlar.

2. Bu nedenle, Taraf Devletler, uygun gördükleri ölçüde, Birleşmiş Milletler Teşkilatı ve onunla işbirliği yapan hükümetlerarası ve hükümetdışı yetkili başka kuruluşlarla bu durumda olan bir çocuğu korumak, ona yardım etmek, herhangi bir mülteci çocuğun ailesi ile yeniden bir araya gelebilmesi için ana-babası veya ailesinin başka üyeleri hakkında bilgi toplamak amacıyla işbirliğinde bulunurlar. Herhangi bir nedenle kendi aile çevresinden sürekli ya da geçici olarak ayrı düşmüş bir çocuğa bu Sözleşmeye göre tanınan koruma, aynı esaslar içinde, ana-babası ya da ailesinin başkaca üyelerinden hiçbirisi bulunmayan çocuğa da tanınacaktır.

6458 SAYILI YABANCILAR VE ULUSLARARASI KORUMA KANUNU ;

Geri gönderme yasağı

MADDE 4 – (1) Bu Kanun kapsamındaki hiç kimse, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağı bir yere gönderilemez.

Sınır dışı etme kararı

MADDE 53 – (1) Sınır dışı etme kararı, Genel Müdürlüğün talimatı üzerine veya resen valiliklerce alınır.

(2) Karar, gerekçeleriyle birlikte hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancı, bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kendisi veya yasal temsilcisi, kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirilir.

(3) Yabancı veya yasal temsilcisi ya da avukatı, sınır dışı etme kararına karşı, kararın tebliğinden itibaren yedi gün içinde idare mahkemesine başvurabilir. Mahkemeye başvuran kişi, sınır dışı etme kararını veren makama da başvurusunu bildirir. Mahkemeye yapılan başvurular on beş gün içinde sonuçlandırılır. Mahkemenin bu konuda vermiş olduğu karar kesindir. Yabancı rızası saklı kalmak kaydıyla, dava açma süresi içinde veya yargı yoluna başvurulması hâlinde yargılama sonuçlanıncaya kadar yabancı sınır dışı edilmez.

Sınır dışı etme kararı alınmayacaklar

MADDE 55 – (1) 54 üncü madde kapsamında olsalar dahi, aşağıdaki yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınmaz:

- a) Sınır dışı edileceği ülkede ölüm cezasına, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacağı konusunda ciddi emare bulunanlar
 - b) Ciddi sağlık sorunları, yaş ve hamilelik durumu nedeniyle seyahat etmesi riskli görülenler
 - c) Hayati tehlike arz eden hastalıkları için tedavisi devam etmekte iken sınır dışı edileceği ülkede tedavi imkânı bulunmayanlar
 - ç) Mağdur destek sürecinden yararlanmakta olan insan ticareti mağdurları
 - d) Tedavileri tamamlanıncaya kadar, psikolojik, fiziksel veya cinsel şiddet mağdurları
- (2) Birinci fıkra kapsamındaki değerlendirmeler, herkes için ayrı yapılır. Bu kişilerden, belli bir adreste ikamet etmeleri, istenilen şekil ve sürelerde bildirimde bulunmaları istenebilir.

Şartlı mülteci

MADDE 62 (1) Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında şartlı mülteci statüsü verilir. Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, şartlı mültecinin Türkiye’de kalmasına izin verilir

İkincil koruma

MADDE 63 – (1) Mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde;

- a) Ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek,
- b) İşkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak,
- c) Uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak, olması nedeniyle menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye, statü belirleme işlemleri sonrasında ikincil koruma statüsü verilir

Refakatsiz Çocuklar

Madde66 – (Değişik:6/12/2019-7196/82md.)

(1) Uluslararası koruma başvurusunda bulunan refakatsiz çocuklar hakkında aşağıdaki hükümler uygulanır:

a) Refakatsiz çocuklarla ilgili tüm işlemlerde çocuğun yüksek yararının gözetilmesi esastır. Başvuru alındığı andan itibaren, haklarında 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu hükümleri uygulanır.

b) Fiziki görünümü ile beyan ettiği yaşı uyumlu görülmeyen yabancıların Bakanlıkça sağlık kuruluşlarında yaş tespiti yaptırılarak on sekiz yaşından küçük olduğu tespit edilenler, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı il müdürlüklerine teslim edilir.

c) Refakatsiz çocuğun görüşü dikkate alınarak Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından, uygun konaklama yerlerine veya yetişkin akrabalarının veya koruyucu bir ailenin yanına yerleştirilir.

YABANCILAR VE ULUSLARARASI KORUMA KANUNUNUN UYGULANMASINA İLİŞKİN YÖNETMELİK;

Geri gönderme yasağı

Madde 4 –

- (1) Geri gönderme yasağı, Kanun kapsamına giren yabancıların tamamı için uygulanır.
- (2) Türkiye’de kalma hakkı bulunmayan yabancıların, sınır dışı edilmeden veya ülkeden gönderilmeden önce;
- a) Sınır dışı edilecekleri yahut gönderilecekleri yerde işkenceye, insanlık dışı veyahut onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulup tutulmayacağı,
- b) Irkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunup bulunmayacağı,
- hususları valilik tarafından resen araştırılır.
- (3) Yabancı, yapılan araştırma sonucunda tehlikelerle karşılaşılacağı anlaşıldığı ülkeye sınır dışı edilemez veya gönderilemez. Bu kişiler hakkında Kanunun uluslararası koruma, ikamet veya sınır dışı etmeye ilişkin diğer hükümlerine göre işlem tesis edilir ve Genel Müdürlüğe derhal bilgi verilir.
- (4) Araştırma esnasında, yabancıdan konuyla ilgili bilgi ve belge istenebileceği gibi menşe ülke bilgilerinden de yararlanılır.

Yukarıda belirttiğimiz ulusal ve uluslararası mevzuat hükümleri uyarınca;

- Rapor Konusu göçmenlerin aralarında çocuk ve engelli bireylerin olduğu,
- Büyük bir bölümünün Afganistan’da devam eden savaştan kaçtıkları, ülkelerinde kaçan göçmenlerin ölüm, işkence, insanlık dışı veyahut onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalabilecekleri
- Bazı göçmenlerin ailelerinin Taliban tarafından öldürüldükleri,
- Yakalanan göçmenlerin; çocuk, engelli bireyler ve geri gönderilmeleri durumunda öldürülme tehdidi ile insanlık dışı muameleye maruz kalabilecek göçmenlerden oluştukları, bu nedenle sınır dışı edilemeyecekler kapsamında oldukları,
- Belirttiğimiz hususlar nedeniyle rapor konusu düzensiz göçmenlerin ulusal ve uluslararası mevzuat hükümleri ile Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamında sınır dışı edilemeyecekleri ve uluslararası koruma statülerine alınmalarının, bu kapsamda yetkili makamlarca sağlık hakkı, barınma ve temel ihtiyaçları, eğitim ve öğretim hakları, çalışma haklarının ve hukuka erişim haklarının sağlanması gerekmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER:

- 1-) Rapor konusu düzensiz göçmenlerin; aralarında çocuk, engelli ve geri gönderilmeleri halinde öldürülme tehlikesi olanların olması nedeniyle sınır dışı işlemlerinin ivedilikle durdurulması,

2-) Göçmenlerin sınır dışı işlemlerinin durdurulması akabinde uluslararası koruma statülerine başvurularının alınması,

3-) Göçmenlerin uluslararası koruma statülerine dair başvuruları alınırken aralarında çocukların olması nedeniyle öncelikle çocuğun üstün yararı ilkesinin benimsenmesi ve ivedilikle barınma, sağlık ve temel ihtiyaçlarının; başta Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ile Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı olmak üzere ilgili tüm kurumlarca sağlanması,

4-)Göçmenlerin hukuka erişim hakkının sağlanması açısından gerekli alt yapının oluşturulmasına dair çalışmalara ivedilikle başlanması.

5-) Düzensiz göçmenlerin ülkelerine geri dönüşleri için ülkelerindeki barış ortamının sağlanması adına Birleşmiş Milletler başta olmak üzere Uluslararası Örgütlerin rol alması,

Komisyonumuzca önerilmektedir.

DİYARBAKIR BAROSU İNSAN HAKLARI MERKEZİ

MÜLTECİ HAKLARI KOMİSYONU